

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Kasrahastanud
Euroopa LiitEesti
tuleviku heaks

Kagu-Eesti kohalike omavalitsuste sotsiaalteenuste hetkeseis ja arendusvajadused

Sotsiaalkindlustusameti KOV nõustamistalitus kogus hanke „Kagu-Eesti kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande toetusprogrammi läbiviimine“ ettevalmistavate tegevuste raames kõigilt Kagu-Eesti piirkonna omavalitsustelt tagasisidet sotsiaalteenuste arendusvajaduste kohta. Kohtumised toimusid KOVides kohapeal juunikuus 2023. a ning kaasatud olid sotsiaalvaldkonna juhid, sotsiaaltöö spetsialistid, abivallavanemad või omavalitsuste juhid. KOVidelt saadud tagasiside põhjal on koostatud kokkuvõtte olulisematest tähelepanekutest, mida hankepartner saab toetusprogrammi üles ehitades ja läbiviies aluseks võtta. Samuti on välja toodud ülevaatlik statistika sotsiaalteenuste kasutamise kohta 2022. aastal Kagu-Eesti piirkonnas.

Tabel 1. S-veebi andmed sotsiaalteenuste kasutamise kohta Kagu-Eestis (2022. a)

	Sotsiaal- transpordi- teenus	Kodu- teenus	Eluruumi tagamine	Tugiisiku- teenus	Võlanõustamis- teenus	Isikliku abistaja teenus
Teenuse saajate arv Kagu-Eestis	2983	1026	683	568	91	31
Teenuse saajate arv 1000 elaniku kohta Kagu-Eestis	34,5	11,9	7,9	6,6	1,1	0,4
Teenuse saajate arv 1000 elaniku kohta Eestis keskmiselt	14,7	6,3	11,7	3,5	1,6	0,3

Võrreldes Eesti keskmisega on Kagu-Eesti piirkonnas teenuse saajaid 1 000 elaniku kohta oluliselt rohkem sotsiaaltransporditeenusel (Eesti keskmine 14,7 vs Kagu-Eestis 34,5), samuti koduteenusel (Eesti keskmine 6,3 vs Kagu-Eesti 11,9) ja tugiisikuteenusel (Eesti keskmine 3,3 vs Kagu-Eestis 6,6).

Tabel 2. H-veebi andmed asutuspõhiste sotsiaalteenuste kasutamise kohta Kagu-Eestis (2022. a)

	Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus (aasta lõpu seisuga)	Varjupaigateenus (kokku aastas)	Turvakoduteenus (kokku aastas)
Teenuse saajad Kagu- Eesti piirkonnas	1377	115	11

Kagu-Eesti piirkonna sotsiaalteenuste arendusvajadused

1) Koduteenus

Kõigis KOVides prioriteetne teenus, mida arendada. Koduteenuse töötajate koolitamine on väga oluline.

- Koduteenuse arendusvajadused:
 - mahu suurendamine, sh seitsmel päeval nädalas;
 - isikuabi suurendamine;
 - toidu tellimine kullerteenusega;
 - hinnastamine;
 - nutikate abivahendite kasutamine, sh teadlikkuse tõstmine (abivajajad ja töötajad);
 - efektiivsem, kvaliteetsem ja inimkesksem teenus;
 - töötajate spetsialiseerumine (nt isikuabi);
 - töötajate asenduste korraldamine;
 - ühtne teenuse vajaduse hindamine;
 - motiveeriv palgasüsteem.
- Vajalikud vahendid koduteenuse töötajatele:
 - infotehnoloogilised vahendid (telefonid, äpid, tahvelarvutid, andurid jms);
 - vererõhu ja veresuhkru mõõtmise vahendid jms;
 - sõiduvahendid.

2) Teenusmajad

Teenusmaja on vaheetapp enne hooldekodu, kus abivajaja ei vaja veel üldhooldusteenust, kuid iseseisvalt koos toetavate teenustega ei saa siiski ka kodus hakkama. Teenuse sihtrühm on eakad, kes kodus hakkama ei saa ning kodune keskkond ei toeta seal elamist (lagunenud maja, hajaasustus jms). Lisaks sellele töid Kagu-Eesti KOVid välja, et sarnast teenust vajaksid ka: üksikud mehed (sh sõltlased); noored täisealised, sh pered, kes iseseisvalt ei saa hakkama; kriisiolukorda sattunud isikud. Kuna piirkonnad on väikesed, siis vajadus on, et teenust osutatakse erinevatele sihtrühmadele laiemalt.

Oluline on, et:

- oleks olemas tugiteenused koos selleks sobivate ruumidega;
- majas oleks sotsiaaltöötaja/maja perenaine vms;
- vajadusel tagatakse ka turvateenus.

3) Vajadus arendada sõltlastele teenuseid

- Sõltuvusainete probleem süveneb ja laieneb (alkohol, narkootikumid, ravimid, e-sigar jms), lisaks on probleemiks mängurlus, nutisõltuvus, toitumisprobleemid jms.
- Kõige kriitilisem endiselt alkoholisõltuvus, lisaks suurenevad narkoprobleemid.
- Sihtrühm: osalise või puuduva töövõimega isikud, toimetulekutoetuse saajad.
- Sõltlastele ei ole teenuseid ega sobivat nõustamist, kuhu abivajajat edasi suunata. Vajalik on järjepidev töö sõltlasega. Tagasilangenud sõltlasega ei tegele keegi.
- Alkoholisõltlased on sageli suunatud hooldekodusse ehkki ei ole kõige sobivam teenus.
- Narkootikumide tarvitamine kasvab ehkki täpset statistikat ei ole.
- Sotsiaaltöötajatel pole piisavalt teadmisi ja oskusi narkosõltlaste toetamiseks.

4) Toimetuleku ja vanemluse õpe

- Erinevatele sihtrühmadele:
 - noorukid ja noored lapsevanemad;
 - vaimupuudega, psüühikahäirega inimesed;
 - toimetulekuraskustega (toimetulekutoetuse saajad) isikud;
 - vägivalda probleemidega isikud.
- Teemad:
 - sotsisaalsete oskuste arendamine;
 - kuidas lapsevanemana hakkama saada;
 - jõustamine, nõustamine;
 - isikliku eelarve koostamine;
 - eluks vajalike oskuste omandamine (toidu tegemine, koristamine, taaskasutusvõimalused jms);
 - harjumuste kujundamine.
- Grupipõhine/programmõpe

5) Seniortöö, päevakeskus, muud teenused

- Konkreetne spetsialist vajalik, kes tegeleb eakate seltsielu korraldamisega, erinevate tegevuste läbiviimisega (eakate sotsiaalse suhtluse suurendamine).
- Eakate klubilise (kui on olemas) tegevuse koordineerimine/toetamine.
- Nutikate abivahendite tutvustamine, integreerimine igapäevaellu, sh nt suhtlemisvõimaluste laiendamine.
- Vabatahtlik seltsiline – ei ole piisavalt vabatahtlikke.
- Noorte ja eakatega töö integreerimine, samuti noortekeskuse ja raamatukogu ressursi suurem ära kasutamine.
- Päevakeskuste loomine, arendamine.
- Sauna- ja duššiteenuse võimaluste laiendamine (nt saunabuss või teenuskeskustes võimaluste loomine).

6) Tugiisikuteenus

- Sobivate töötajate (tugiisikute) leidmine on keeruline. Koostöö Töötukassaga peaks olema tõhusam, et koolitatud tugiisikud jõuaksid tööle.
- Käsunduslepinguga töötamine probleemiks. Samuti on töötasu madal, tihti puuduvad vajalikud töövahendid töötamiseks.
- Jätkukoolitusi vajavad tugiisikud, samuti on rohkem vaja spetsialiseeruda erinevatele sihtrühmadele (nt eakad, puudega isikud, psüühilise erivajadusega isikud, sõltlased, vanglast vabanenud jt).

7) Isikliku abistaja teenus

- Teenuse vajadus väike.
- Sobiva isikliku abistaja leidmine on keeruline.
- Ebaselgus on teenuse sisu ja korraldamise osas.

8) Võlanõustamine

- Teenust ostetakse sisse, maht pigem väike.
- Sõltub KOVist ja teenuse osutajast, kas toimib hästi või mitte.

- Positiivne näide praktikast – võlanõustaja koolitab ka sotsiaaltöötajaid (annab edasi baastadmised).
- Vajadus ennetava võlanõustamisteenuse järele.

9) Eluruumi tagamine

- Eluruume on üldiselt piisavalt.
- Sotsiaalmajades on vajalik turvateenus.
- Eluruumid vajavad korrastamist, UA vahenditega tehakse paljud korda.
- Lähisuhtevägivalla probleeme esineb teenusel olles.
- Eraüriturg väga väike.

10) Varjupaigateenus

- Enamus KOVe ostab sisse, vajadus kaetud ka eluruumi tagamisega.

11) Kogukondlik töö

- Erinevaid nimetusi kasutatakse, kuid üldiselt on töötunnid (kindlaks määratud), mida toimetulekutoetuse taotlejad teevad.
- Mõned üksikud KOVid osutavad nimetatud teenust, igaüks on töötanud ise põhimõtted ja tingimused välja.
- Võimalikud ülesanded on näiteks hooldekodus abistamine, heakorratööd jms.

12) Täiendavad teenused või tegevused, mida soovitakse arendada:

- tervisedendus, ennetustöö;
- kodude kohandamine;
- sotsiaalne kiirabi;
- tugigrupid, leinanõustamine;
- teenuskeskus – erinevad teenused on ühest kohast kättesaadavad.

Kitsaskohad:

- arendustöök on pole piisavalt ressursi ega projektijuhti;
- projektide osas ollakse ettevaatlik, kuna projekti lõppedes ei suudeta oma eelarvest kulusid katta;
- piisavalt ei ole kaasamist erinevatel tasanditel ja valdkondade üleselt;
- kvaliteedihindamisega ei tegeleta piisavalt;
- teenuste korraldamisel koostöö KOVide vahel pigem keeruline (erinevad lähenemised on);
- hajaasustus on väljakutseks teenuste osutamisel;
- ametikohtade ja spetsialistide puudus;
- rahvusvahelised juhtumid keerulised;
- bürokraatiat liiga palju;
- suur töökoormus, madal palgatase;
- töötajate asendamine probleemiks.